

Kdaj so kitajsko brezzobko zanesli v Slovenijo?

Besedilo: Marijan Govedič

Iščemo najstarejšo fotografijo. Najprej smo mislili, da se je kitajska brezzobka prvič pojavila v Beli krajini; tam je bila najdena leta 2011. Pozneje se je izkazalo, da je bila posneta že leta 2010 na zadrževalniku Medvedce pri Pragerskem. Letos je bil najden nov posnetek iz Medvedc še starejšega datuma – iz leta 2006. Morda jo je kdo med vami opazil in fotografiral še prej, a se posnetek skriva med vašimi fotografijami domorodnih brezzobk. Preverite!

Kitajska brezzobka (*Sinanodonta woodiana*), tujerodna školjka iz družine unionidov (Unionidae), je največja školjka v Evropi. Domorodna je v vzhodni Aziji. V zgodnjih šestdesetih letih prejšnjega stoletja so njene ličinke (glohidijske) skupaj z ribami zanesli na Madžarsko in v Romunijo, od koder so jo na enak način hitro razselili še v druge države. Glohidijski namreč zajedajo na škrgah in plavutih rib. Tako je bila verjetno zanesena tudi v Slovenijo.

Kitajske brezzobke rastejo zelo hitro. V prvem letu lahko zrastejo 4–6 cm v dolžino, v drugem celo 8–12 cm. Nato se rast upočasni na 1–2 cm letno. Po enem letu so nekatere školjke že lahko spolno zrele, od tretjega leta pa je spolno zrela večina školjk. Doživijo 10–15 let, zrastejo do dolžine 30 cm in tehtajo tudi več kot en kilogram. Gostota kitajskih brezzobk lahko doseže tudi več kot 40 osebkov/m², kar je 20–25 ton/ha!

V Sloveniji smo kitajsko brezzobko prvič omenili leta 2012. Leto prej je bilo v ribniku v Beli krajini najdenih nekaj školjk.

Kitajska brezzobka iz ribnika Priložje v Beli krajini. (foto: Dušan Klenovšek)

Kmalu za tem je bila na fotografskem forumu prepoznana velika kitajska brezzobka, fotografirana leta 2010 na zadrževalniku Medvedce, po preverbi starih fotografij pa se je izkazalo, da je bila tam fotografirana že leta 2006.

Verjetno ravno iz Medvedc školjko razširjamo po celi Sloveniji. Do leta 2013 se je to dogajalo nevede, saj je bil šele takrat v reviji *Ribič* objavljen prispevek o najdbi iz Medvedc. Kljub objavi se ni zgodilo nič.

Zajedavska faza kitajske brezzobke je hitra in poteka večinoma poleti, lahko pa se podaljša tudi v jesen. Tako ni jasno, ali se jeseni zaključi tudi zajedavska faza glohidijske, ki se takrat oprimejo rib. Ravno to pa je treba vedeti, če želimo omejiti širjenje vrste, saj večino rib med ribniki predstavljajo ravno v tem času. Zato bi morali že pred leti raziskati specifično ekologijo te školjke – ko je bilo ugotovljeno, da se pojavlja v enem največjih ribni-

kov, iz katerega razseljujejo ribe po vsej Sloveniji. V zadnjih devetih letih so samo iz Medvedc razvozili 120 ton rib, in sicer ne samo v druge ribnike, ampak tudi v gramoznice, zadrževalnike (Šmartinsko, Vanganeljsko, Bukovniško, Bloško, Negovsko in Blaguško jezero), mrtvice (Bobri, Kot), reke (Kolpo, Lahinja, Dravinjo, Ljubljano, Savinjo) in Blejsko jezero.

Kitajska brezzobka je verjetno že prisotna v številnih ribnikih in jezerih, od koder se bo zlahka razširila tudi v reke. V desetih letih bo verjetno razširjena po večjem delu Slovenije. Pri tem ne smemo pozabiti, da je v Sloveniji poleg klasičnih ribnikov na stotine majhnih zasebnih mlak, v katere lastniki sami prinašajo ribe, vse te mlake pa se iztekajo proti bližnjim potokom.

Izvor vseh kitajskih brezzobk v Sloveniji je možno preveriti z genetskimi metodami. To so že naredili na Poljskem, kjer so

Kitajska brezzobka iz zadrževalnika Medvedce leta 2010 (levo; foto: Simon Kovačič) in leta 2006 (desno; foto: Dejan Bordjan).

Velike školjke celinskih voda Slovenije

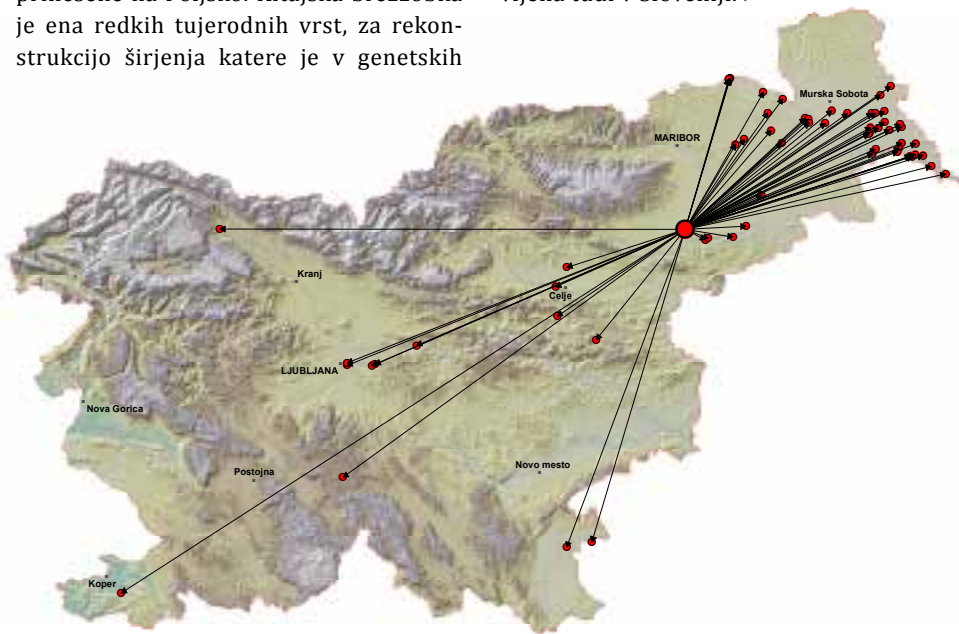
razširjenost, ekologija, varstvo

Življenje okoli nas

Več o drugih velikih školjkah celinskih voda v Sloveniji lahko preberete v novi knjižici Centra za kartografijo favne in flore iz niza Življenje okoli nas – Velike školjke celinskih voda Slovenije: razširjenost, ekologija, varstvo (na sliki naslovnica knjižice).

tako ugotovili, iz katere ribogojnice na Madžarskem so bile kitajske brezzobke prinesene na Poljsko. Kitajska brezzobka je ena redkih tujerodnih vrst, za rekonstrukcijo širjenja katere je v genetskih

podatkovnih zbirkah dovolj podatkov. Upam, da bo takšna rekonstrukcija opravljena tudi v Sloveniji. 🐟

Premiki rib iz Medvedc v letih 2008–2016. (vir podatkov: Ribiški kataster, izdelava zemljevida: Center za kartografijo favne in flore)

Prehrana evrazijske vidre na reki Mirni

Besedilo in foto: Miha Robar

Evrasijska vidra (*Lutra lutra*) je naša druga največja predstavnik družine kun (Mustelidae). Območje razširjenosti vrste je največje znotraj rodu in velja celo za enega izmed največjih med sesalci. Življenjski prostor vrste je vezan neposredno na vodna telesa, najugodnejši habitat za vrsto pa predstavljajo čisti in najmanj 15 km dolgi vodotoki s širokim obrečnim pasom rastlinja. Pomembno vlogo pri izboru življenjskega prostora ima seveda tudi dostopnost hrane. Poznavanje tako prehranskih značilnosti vrste kot tudi širše ekologije je ključno za pripravo varstvenih smernic, preprečevanje konfliktov z ljudmi in upravljanje z vrsto.

Raziskanost evrazijske vidre je v evropskem in svetovnem merilu zadovoljiva. Med pregledom literature se najpogosteje srečamo s študijami prehranskih značilnosti vrste, ki so bile v Evropi opravljene na že več kot sto različnih lokacijah. Nasprotno pa je na Slovenskem o njeni prehrani znanega malo. Študije prehranskih

Ostanke prehranjevanja z žabami najpogosteje opazimo zgodaj spomladi; na sliki ostanek sekulje (*Rana temporaria*).

značilnosti vrste so redke in omejene zgolj na lokalno raven. V okviru diplomske naloge z naslovom *Razširjenost, prostorske*

in sezonske prehranske značilnosti evrazijske vidre (Lutra lutra L.) na reki Mirni smo na Oddelku za gozdarstvo in